

2. Souhrnná výkonnost

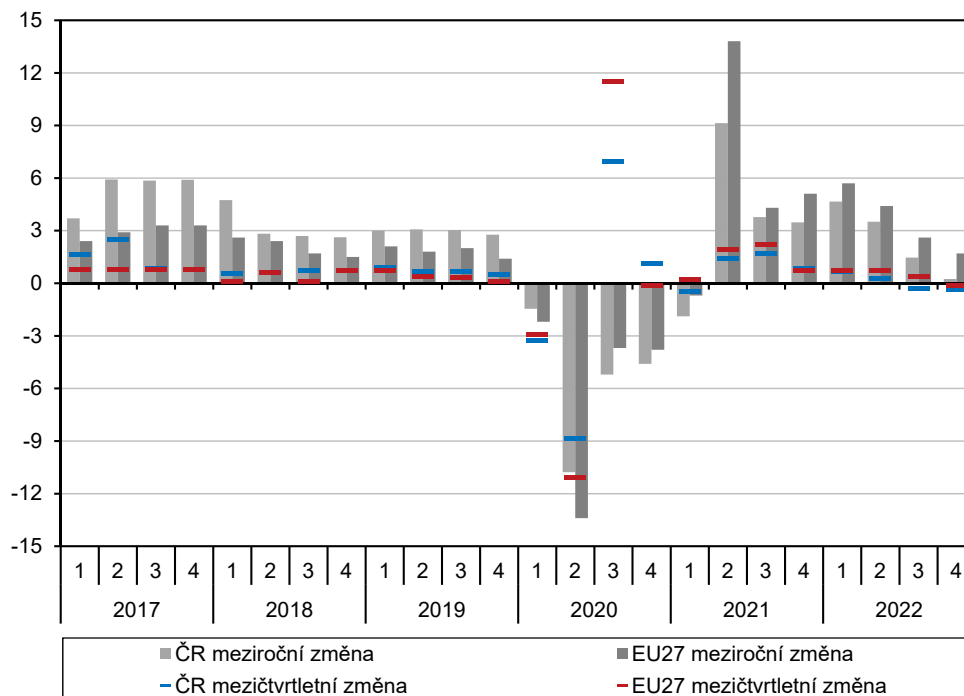
Česká ekonomika si ve 4. čtvrtletí těsně udržela meziroční růst, mezičtvrtletně ale klesla podruhé v řadě.

Hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2022 vzrostl o 2,4 %¹, což znamenalo zpomalení dynamiky oproti roku 2021. Růst HDP loni nejvíc podpořila tvorba hrubého kapitálu a zahraniční poptávka. Naopak domácí spotřeba brzdila ekonomický růst. Zejména domácnosti totiž v prostředí prudkého cenového růstu redukovaly výdaje. Reálná úroveň HDP (vyjádřená v cenách roku 2015) loni mírně překonala předpandemický rok 2019. V průběhu roku 2022 meziroční dynamika HDP postupně zpomalovala (přírůstky 4,7 %, 3,5 % a 1,5 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí) a ve 4. kvartálu ekonomika meziročně stagnovala (0,2 %). Oproti 3. čtvrtletí se HDP snížil o 0,4 %, což byl druhý pokles v řadě. Meziroční růst HDP v závěru roku stál na pozitivním vývoji zahraniční poptávky. Oslabil ale příspěvek kapitálových výdajů a domácí spotřeba silně brzdila meziroční navýšení HDP. Zahraniční poptávka v pozitivním směru působila také na mezičtvrtletní dynamiku HDP, ale spotřeba i kapitálové výdaje klesaly.

Ke zpomalování ekonomického růstu loni došlo i v EU.

Meziroční růst HDP v Evropské unii v průběhu celého roku 2022 zpomaloval a ve 4. čtvrtletí dosáhl 1,7 %². Také mezičtvrtletní dynamika se během roku postupně utlumovala a oproti 3. čtvrtletí HDP v unii klesl o 0,1 %. V závěru roku bylo v zemích EU patrné ochlazení spotřeby i kapitálových výdajů. Nejsilněji meziročně rostl HDP ve 4. čtvrtletí v Irsku (13,1 %), Řecku (5,2 %) a v Rumunsku (4,9 %). Pokles ve srovnání se stejným obdobím roku 2021 naopak zaznamenaly ekonomiky Estonska (-4,4 %), Litvy (-0,4 %) a Švédska (-0,1 %). Blízko meziroční stagnace se kromě Česka (0,2 %) pohyboval HDP i ve Finsku (0,1 %). Největší nárůst oproti 3. čtvrtletí měl HDP v Řecku (1,4 %), na Maltě (1,2 %) a na Kypru (1,1 %). Nejvíce se mezičtvrtletně propadl HDP v Polsku (-2,4 %) a nižší byl také v Estonsku (-1,6 %), ve Finsku (-0,6 %), Švédsku (-0,5 %), Litvě (-0,5 %), Maďarsku (-0,4 %), Německu (-0,4 %), Česku (-0,4 %) a v Itálii (-0,1 %).

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

¹ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné k 3. 3. 2023.

² Data za Lucembursko nebyla dostupná.

Mzdy a platy se loni reálně propadly.

V roce 2022 celkový objem mezd a platů vzrostl o 8,8 % při růstu celkové zaměstnanosti o 1,7 %³. Nominální přírůstek mezd a platů tak zrychlil v porovnání s rokem 2021 a byl také vyšší než v předpandemickém roce 2019. Vzhledem k prudkému cenovému růstu ale výdělky domácností reálně klesaly. Reálně loni poklesly mzdy a platy o 6,4 %⁴. Největší nárůst objemu mezd a platů loni zaznamenaly činnosti v oblasti nemovitostí (19,5 % při růstu zaměstnanosti o 4,3 %), které navázaly na prudký přírůstek z roku 2021. Dále bylo vidět posílení růstu u odvětví silně zasažených pandemickým propadem. To byl případ obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství (růst mezd a platů o 16,1 % při současném navýšení zaměstnanosti o 2,1 %) a ostatních činností⁵ (mzdy a platy 14,9 %, zaměstnanost 0,7 %). Posílení dynamiky mezd a platů doprovázené výrazným navýšením zaměstnanosti se dotklo informačních a komunikačních činností (13,3 % při růstu zaměstnanosti o 3,9 %) a stavebnictví (10,5 %, zaměstnanost se zvýšila o 3,4 %). Nadprůměrně se zvýšil objem vyplacených mezd a platů v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (9,6 %, zaměstnanost byla vyšší o 1,1 %) a v peněžnictví a pojišťovnictví (9,6 %, zaměstnanost rostla o 0,5 %). Pod průměrem byl loni růst mezd a platů ve zpracovatelském průmyslu (8,7 %, růst zaměstnanosti o 0,7 %), zemědělství, lesnictví a rybářství (7,8 %, zaměstnanost 0,4 %) a odvětvích s převahou vládního sektoru (1,0 %, zaměstnanost rostla o 2,3 %)⁶.

Ke konci roku byl patrný tlak na růst nominálních mezd a platů.

Ve 4. čtvrtletí meziroční růst objemu vyplacených mezd a platů mírně zrychlil na 8,0 %. Mezičtvrtletně se mzdy a platy zvýšily o 2,2 %. Meziroční růst zaměstnanosti přitom zpomalil na 1,3 % a mezičtvrtletně zaměstnanost klesla o 0,4 %. Ve vysokoinflačním prostředí tedy pokračoval tlak na růst mezd navzdory celkovému ekonomickému zpomalení. Reálně ale mzdy a platy meziročně klesly o 8,5 %. Nejvíce ve 4. čtvrtletí meziročně rostly mzdy a platy v činnostech v oblasti nemovitostí (18,7 % při růstu zaměstnanosti o 2,1 %). Pokračoval výrazný růst u informačních a komunikačních činností (13,9 % při růstu zaměstnanosti o 5,5 %). Nadprůměrně bylo meziroční navýšení v případě peněžnictví a pojišťovnictví (10,8 %, zaměstnanost rostla o 0,7 %), obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství (10,3 % při současném navýšení zaměstnanosti o 0,8 %), stavebnictví (9,8 %, zaměstnanost byla vyšší o 3,2 %), zpracovatelského průmyslu (9,6 %, zaměstnanost o 0,4 %), v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (9,6 %, zaměstnanost byla vyšší o 1,6 %) a v zemědělství, lesnictví a rybářství (8,5 %, zaměstnanost se meziročně snížila o 2,0 %). Za průměrným navýšením naopak zaostávaly mzdy a platy v odvětvích s převahou vládního sektoru (1,4 % při růstu zaměstnanosti o 2,7 %) a ostatních činnostech (5,8 %, zaměstnanost klesla o 1,8 %).

Mzdy a platy se mezičtvrtletně zvýšily ve všech odvětvích.

Posílení mezičtvrtletní dynamiky mezd a platů se ve 4. čtvrtletí týkalo většiny odvětví. Nejvíce mezičtvrtletně rostly výdělky v peněžnictví a pojišťovnictví (6,2 %), v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (5,0 %), činnostech v oblasti nemovitostí (4,8 %), ostatních činnostech (4,2 %), zemědělství, lesnictví a rybářství (4,0 %) a informačních a komunikačních činnostech (3,0 %). Mírnější byl přírůstek v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (2,5 %), stavebnictví (2,1 %) a ve zpracovatelském průmyslu (1,9 %). Mzdy a platy stagnovaly v odvětvích s převahou vládního sektoru (0,1 %).

Propadla se spotřeba domácností.

Domácí spotřeba v roce 2022 klesla o 0,4 %. Reálná úroveň spotřeby (v cenách roku 2019) tak po pandemickém propadu v roce 2020 stále nepřekonala rok 2019. Důvodem loňského poklesu byla jednoznačně redukce výdajů domácností (-0,9 %), které čelily

³ Zaměstnanost v pojetí národních účtů (osoby), údaj je sezónně očištěn.

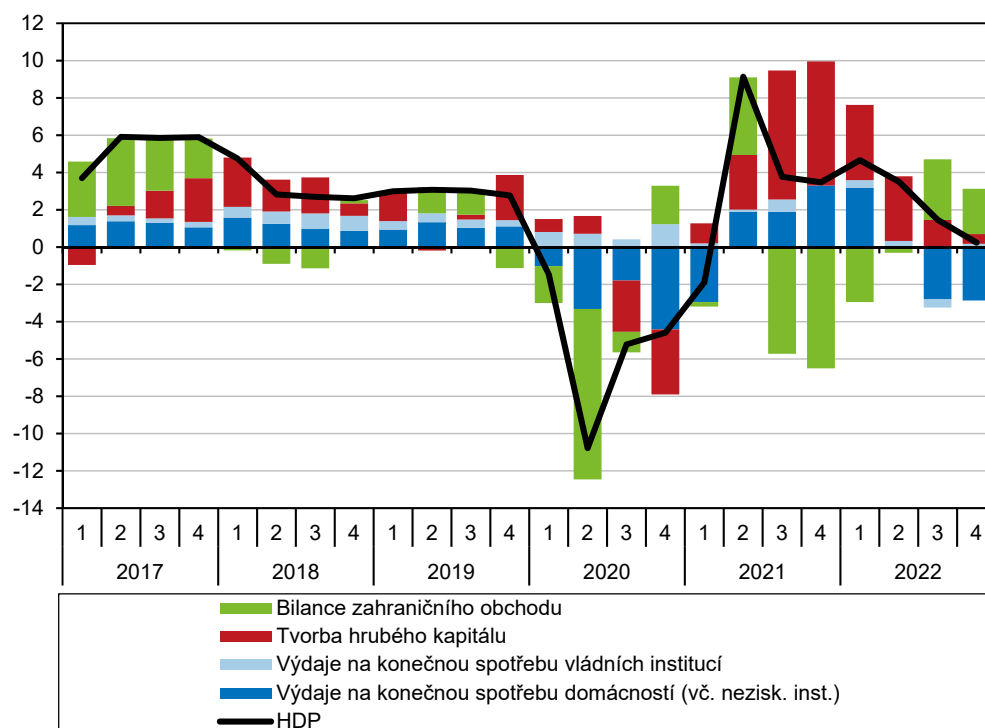
⁴ Do reálného vyjádření převedeno s pomocí deflátoru spotřeby domácností.

⁵ Tato sekce zahrnuje činnosti organizací sdružujících osoby za účelem prosazování společných zájmů, opravy počítačů a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost a řadu jiných osobních služeb (kosmetické, kadeřnické, apod.).

⁶ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

neběvalému propadu reálných výtěžků. Reálná úroveň spotřeby domácností loni dokonce zaostávala i za rokem 2018. Spotřeba vládního sektoru byla naopak vyšší o 0,7 %. Výdaje na konečnou spotřebu působily ve směru poklesu HDP 0,5 p. b.⁷. V samotném 4. čtvrtletí 2022 spotřeba podruhé v řadě meziročně klesla, a to o 3,4 %. Z toho se spotřeba domácností propadla o 5,5 %, zatímco u vládních institucí došlo k mírnému navýšení o 0,9 %. Mezičtvrtletně se spotřeba snížila o 0,6 %, popáté v řadě. U domácností se pokles oproti 3. kvartálu prohloubil na 2,8 %, naopak vládní instituce vykázaly výrazné navýšení o 3,9 %.

Graf č. 2 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ
* po vyloučení dovozu pro konečné užití

Spotřeba služeb si udržela meziroční růst.

Z hlediska trvanlivosti⁸ loni nejvíce klesla poptávka po předmětech dlouhodobé spotřeby (-10,4 %). To odpovídá obvyklému chování spotřebitelů, kteří v období nejistoty právě v této oblasti omezují výdaje. Druhý největší pokles ale měla spotřeba netrvanlivého zboží (-5,6 %), což je velmi netypické a poukazuje to na omezování výdajů v oblasti nezbytných statků, jako jsou například potraviny. Spotřeba statků střednědobé trvanlivosti byla nižší o 1,6 %. Naopak u služeb loni posílil přírůstek spotřeby na 7,1 %. Ve 4. čtvrtletí se výdaje na předměty dlouhodobé spotřeby meziročně snížily o 16,4 %, střednědobé o 13,2 % a krátkodobé o 7,9 %. Spotřeba služeb si meziroční růst držela po celý rok a ve 4. kvartálu se zvýšila o 2,7 %. Oproti 3. čtvrtletí klesala pouze spotřeba netrvanlivých statků (-3,6 %), přičemž se propad prohluboval. Nejvíce mezičtvrtletně rostla spotřeba služeb (2,3 %) a dále předmětů dlouhodobé spotřeby (1,7 %). U střednědobé spotřeby došlo ke stagnaci (0,3 %) po sérii čtyř hlubokých propadů.

Investice loni rostly.

Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu loni reálně vzrostly o 8,4 %. Z toho výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (investice) byly vyšší o 6,2 %. Dále narůstaly i zásoby⁹ – zatímco

⁷ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

⁸ Údaje o spotřebě dle trvanlivosti jsou v domácím pojetí.

⁹ Změna zásob (v běžných cenách a sezónně očištěná) dosáhla loni 392,4 mld. korun a v samotném 4. čtvrtletí 104,9 mld. Ve stálých cenách ukazatel loni díky vývoji v 1. pololetí celkově rostl. Ve 4. čtvrtletí 2022 byla změna zásob reálně meziročně mírně nižší.

v roce 2021 šlo hlavně o nedokončené výrobky v průmyslu, loni mělo vliv také zásobení se zemním plynem. K loňskému přírůstku HDP tvorba hrubého kapitálu přispěla 2,3 p. b., z toho fixní kapitál 1,4 p. b. Meziroční růst výdajů na tvorbu hrubého kapitálu během roku postupně slábnul – ve 4. čtvrtletí dosáhl přírůstek 2,6 %. Z toho ale investice vzrostly o 4,6 %. Mezičtvrtletně ale došlo k poklesu tvorby hrubého kapitálu o 1,3 % (druhé snížení v řadě). Investiční aktivita mezičtvrtletně klesla poprvé od 1. čtvrtletí, a to o 1,1 %.

Klesaly investice do obydlí.

Věcné členění tvorby hrubého fixního kapitálu dokládá obavy domácností a propad trhu s nemovitostmi související s nárůstem úrokových sazeb a zhoršením dostupnosti hypoték. Investice do obydlí se totiž loni snížily o 1,2 %. Vedle toho ale rostly investice do dopravních prostředků a zařízení (14,9 %), ostatních budov a staveb (8,9 %), produktů duševního vlastnictví (6,3 %) i ICT a ostatních strojů a zařízení (5,9 %). Meziroční vývoj ve 4. čtvrtletí se tomu celoročnímu podobal – investice do obydlí jako jediné klesly o 4,7 %, ale růst ostatních investičních položek trval. Výdaje na produkty duševního vlastnictví tak byly meziročně vyšší o 9,7 %, na ICT a ostatní stroje a zařízení o 7,6 %, na ostatní budovy a stavby o 4,7 % a dopravní prostředky a zařízení o 2,6 %. Mezičtvrtletní dynamika ale ukazuje, že v závěru roku výrazně zpomalily investice do ostatních budov a staveb (–7,3 %) i dopravních prostředků a zařízení (–4,0 %). Mírně nižší byly výdaje na obydlí (–0,7 %). Mezičtvrtletně rostly naopak investice do produktů duševního vlastnictví (5,5 %) a ICT a ostatních strojů a zařízení (0,6 %).

Zahraniční poptávka loni přispěla k růstu HDP.

Vývoz zboží a služeb v roce 2022 reálně vzrostl o 5,7 %¹⁰. Z toho se export zboží zvýšil o 3,8 %, zatímco u služeb došlo k výraznému navýšení o 16,7 %. Dovoz byl loni také reálně vyšší o 5,7 %. Přírůstek importu zboží byl mírný (2,6 %), ale službám se dařilo dohánět pandemický propad (26,9 %). Zahraniční poptávka na reálný růst HDP loni působila pozitivně (příspěvek 0,6 p. b.). Celková bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v běžných cenách se loni zhoršila o 187,6 mld. korun a spadla do deficitu 8,3 mld., prvního od roku 2003. Stál za tím zejména obchod se zbožím (celkový deficit 100,4 mld. korun, zhoršení o 170,6 mld.), ale nepříznivým směrem se vyvíjelo také saldo obchodu se službami (zhoršení přebytku o 17,0 mld. korun na 92,1 mld.). Klíčový vliv na dramatické zhoršení bilance mělo prudké zvýšení cen ropy a zemního plynu i dalších surovin, které se dále přenášelo na ceny dalšího zboží.

Bilance zahraničního obchodu se meziročně zhoršila.

Ve 4. čtvrtletí se export zboží a služeb reálně meziročně zvýšil o 9,7 %. Z toho vývoz zboží rostl o 8,2 % a služeb o 18,4 %. Silný meziroční reálný růst exportu souvisel i se slabou srovnávací základnou druhé poloviny roku 2021, kdy exportérům komplikoval situaci vrcholící nedostatek součástí. Dovoz se ve 4. čtvrtletí meziročně zvýšil o 7,6 %. Import zboží byl reálně vyšší o 3,7 %, v případě služeb došlo k prudkému nárůstu o 33,3 %. Zahraniční poptávka působila na meziroční růst HDP ve 4. čtvrtletí pozitivně, příspěvek dosáhl 2,4 p. b. Mezičtvrtletně se export zboží a služeb ve 4. čtvrtletí reálně zvýšil o 0,5 % – u zboží vývoz klesl o 0,8 %, zatímco službám se dařilo (růst o 7,5 %). Import mezičtvrtletně stagnoval – dovoz zboží klesl o 1,5 %, naopak u služeb přírůstek dosáhl 8,1 %. Celková bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v běžných cenách se ve 4. čtvrtletí meziročně zhoršila o 4,9 mld. korun, zůstala ale přebytková (11,1 mld.). Bilance obchodu se zbožím skončila v deficitu 4,4 mld. korun (meziroční zlepšení o 10,6 mld.). V případě služeb se kladné saldo zhoršilo o 15,6 mld. korun na 15,4 mld.

Hrubá přidaná hodnota loni rostla hlavně díky službám.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2022 vzrostla o 2,5 %. K růstu přispívaly hlavně služby, zatímco v průmyslu přetrvávaly různé problémy – přerušení dodávek součástí nebo růst cen energií a surovin. Nejvíce se HPH zvýšila v ostatních činnostech (9,5 %),

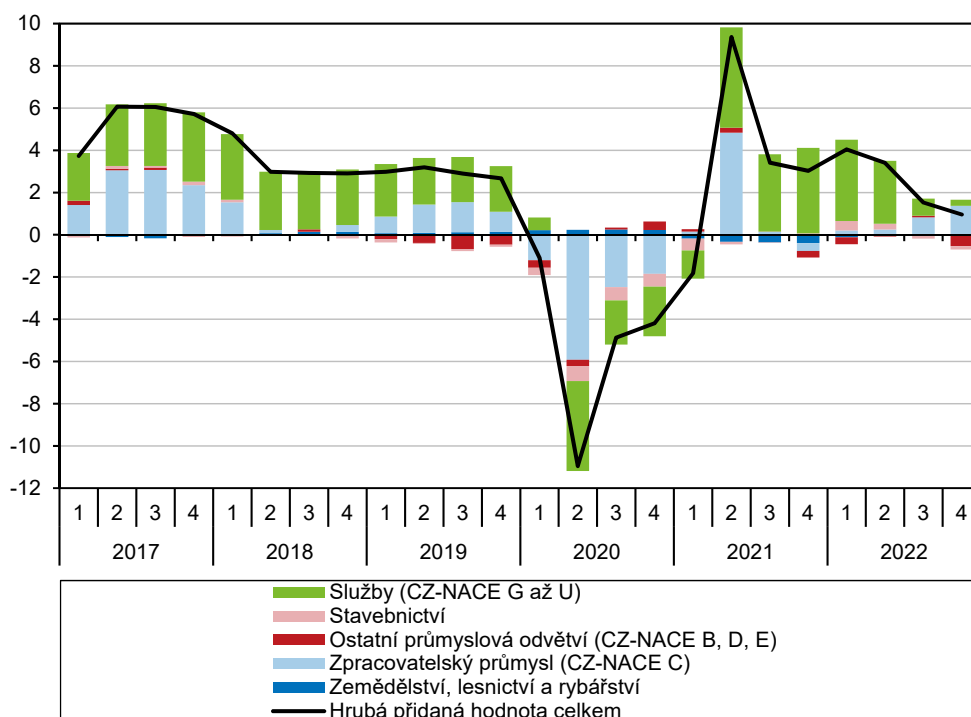
¹⁰ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB). Bilance zahraničního obchodu v běžných cenách a po sezónním očištění.

kde se na přírůstku projevila nízká základna první poloviny roku 2021. Výrazné bylo navýšení v informačních a komunikačních činnostech (5,0 %), profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (3,6 %) a v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (3,4 %). Hrubá přidaná hodnota rostla i ve zpracovatelském průmyslu (2,9 %), průmysl jako celek ale rostl mírněji (1,6 %). Po dvou propadech loni rostly i činnosti v oblasti nemovitostí (2,9 %). Mírné bylo navýšení HPH ve stavebnictví (1,9 %), peněžnictví a pojišťovnictví (1,6 %) a odvětvích s převahou vládních institucí (1,2 %). Pokles zaznamenalo jen zemědělství, lesnictví a rybářství (-2,4 %).

Na konci roku se výrazně oživil růst HPH ve zpracovatelském průmyslu.

Ve 4. čtvrtletí HPH meziročně vzrostla o 1,0 % a mezičtvrtletně se zvýšila o 0,3 %. Poměrně výrazný rozdíl mezi dynamikou HDP a HPH ve 4. čtvrtletí byl způsoben reálným poklesem vybraných daní z produktů, který souvisel s propadem spotřeby domácností. Efekt ve stejném směru mělo i zvýšení dotací. Meziročně nejvíce ve 4. čtvrtletí rostla HPH ve zpracovatelském průmyslu (6,0 %), v činnostech v oblasti nemovitostí (5,1 %), v ostatních činnostech (2,7 %) a v informačních a komunikačních činnostech (2,5 %). Jen mírně meziročně rostla HPH v odvětvích s převahou vládních institucí (0,7 %) a v peněžnictví a pojišťovnictví (0,6 %). Meziroční pokles HPH zaznamenalo uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-2,9 %), stavebnictví (-2,8 %), zemědělství, lesnictví a rybářství (-1,4 %) a profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (-0,2 %). Největší nárůst HPH ve srovnání se 3. čtvrtletím měla HPH v peněžnictví a pojišťovnictví (3,6 %), činnostech v oblasti nemovitostí (2,4 %), zpracovatelském průmyslu (1,6 %) a v odvětvích s převahou vládních institucí (1,2 %). K oživení došlo také ve stavebnictví (0,9 %) a zemědělství, lesnictví a rybářství (0,8 %). Mírně rostly ostatní činnosti (0,3 %). Poprvé od 2. čtvrtletí 2020 mezičtvrtletně klesala HPH v informačních a komunikačních činnostech (-1,4 %) a nižší byla i v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-0,3 %).

Graf č. 3 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

